

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 20. Lulli & aliæ gentes excoluntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

funditus eversum ire. Nec mora, uno omnes impetu in fanum ruunt, impia anathemata refigunt, in frustra omnia comminuunt, atque diu ex ludibrio consputa, magno plausu concremant. Fanorum loco successere, in omnibus Oppidis, Cruces parentibus in locis erectæ, ad quarum pedes Neophytorum corpora sepeliebantur, & preces Christianæ quotidie recitabantur: frendente demone, ibi victoris Christi trophæum erigi, ubi tot annis Deo debitum honorem tyrannicè usurpaverat.

Nec dæmon diu tenuit iram, quin graves in Socios procellas excitaret: nam cum sub id tempus urbis Saltensis Sub-præfectus, fortè arbitratus, Romero præsentè, Diaguitas minis feroces futuros, imperatum misisset, servitia ex valle numeratò mittenda; ita gentem exacerbavit, ut conspiratio in Socios conflaretur, incentoribus maximè præstigiatoribus, palàm vociferantibus, eandem esse Sociorum & reliquorum Hispanorum rationes, adunatis consiliis, gentem omnem servitutis jugo opprimere volentium: Religionem Christianam, certam esse ad perdendam libertatem viam: eò vergere Tucumania Expratoris filii, Socios comitantis, adventum, sub umbrâ Sacerdotum suas terras & vires explorantis: actum esse de re, nî malum in ortu opprimatur. Hæc & similia dum deblaterarent, clavis & sagittis arreptis, unius Oppidi municipes ad Socios mactandos procurrunt, patrafferantque cædem, nî senex Barbarus, apud populares autoritate pollens, repressisset impetum, monens, ne se precipitarent in certam gentis perniciem: Socios Jesu Hispani esse caros, & quamvis Hispani vindictam omitterent, inimicum habituros Christianorum Deum, cujus legatos & Sacerdotes mactassent. Valuit Senis autoritas, non tantùm ad reprimendum impetum, sed etiam ad exprimendam subiti furoris pœnitentiam: quare, positis armis, Neophyti ad Socios pergunt, orantes, ut conceptam ex amore libertatis ferociam excusent, quâ libertate nihil haberent in terris pretiosius. Socii professi nihil se de intentato servitio rescivisse, daturusque operam, ne cui recepta Religio fraudi foret, antequam resurgeret aliunde malum, eò unde discesserant redeuntes, periculo se subduxere. Vix abierant, cum monentur de alterius Oppidi municipibus, eadem de causa tumultuantibus, eosque ad necem furiosè quærentibus: quocirca duplicabant itinera, in singula momenta parricidas expectantes. Dum sic fugiunt, post se celerato gradu adproperare vident Barbarum turbato vultu, anhelâ voce Patres inclamantem, rogantemque ut ad interioris vallis pagum retrocedere vellent; inde se missum ab Casiquio, pagi domino, in vitæ & mortis confinio Baptismum totis votis postulante. Quid facerent Socii? Si retroirent, in certa pericula ibant; si ire renuerent, fors Barbarum æternum periturum. Prævaluit unius animæ salus corporum periculis, quibus spretis, per abrupta montium ab nuncio se duci sinunt, & confectis sexdecim leucis, Casiquium cum morte colluctantem reperiunt, quo baptizato, ducenta etiam alia infantium capita Sacris undis abluunt: qui omnes, nemine dempto, peste grassante sublatis, ad Cælos evolârunt. Dum his rebus Socii occupantur, furiosa phalanx, quam paulò antè progressam ad parricidium docuimus; per iter ab Sociis relictum frustra diu vagata, prædam sibi elapsam quærens, frendensque, Oppidam suam repetiit: sed Romerus & socii per diverticula è valle evasere; Deo evidens vitæ discrimen, per majora in speciem pericula, ab fidis capitibus avertente.

IOANNES Romerus Tucumania Episcopum per litteras monuit, ut novello Neophytorum gregi de Pastore provideret: verùm nullus inter Clericos Sacerdos repertus est, qui se Diaguitarum furori committere voluerit. At Ferdinandus Monroius, & Joannes Viana, inter Lullos, ferocitate insignes, excurrentes, animas suas, præ aliarum animarum lucro, viles habuere. In qua gente refigenda (nam nullus Sacerdos, ex quo tempore Alfonsus Barfenâ ante duodecim annos plebrosque baptizaverat, eò ititârât) aut de novo ad Christum reducenda, quid ambo Socii ærumnarum exanthlârint, sigillatim persequeretur, si paribus omnino labori-

CAPUT

XIX.

Socii apud
Diaguitas
de vitâ pe-
riclitantur.

Conspiratio
in Socios
conflatur.

Barbari senis
autoritate
sedatur.

Sociorum
intrepida
audacia.

Ducenti in-
fantes ba-
ptizati
moriuntur.

CAPUT

XX

Lulli & alia
gentes ex-
coluntur.

*Ferdinandus
Menroius &
Joannes Viana
caelestibus
deliciis af-
fluit.*

bus, in primis Barsenæ expeditionibus delineandis, stylum antè non commodâssimè. Illud addendum, quòd in regione tot calamitatibus obsessa, ubi humana refrigeria deerant omnia, Deus Athletis suis cælestia adeò abundanter subministravit, ut ad Provinciale suum scribentes assererent, vereri se, ne solatia illa, divinitus ad tempus immissa, præmia forent laborum ab se susceptorum cum cælestis mercedis detrimento: & addebat Joannes Viana, cumulatissimè ærumnas suas, cælitus affusus in animum deliciis, absque æterni præmii spe, videri sibi compensatas. Fructus expeditionis fuit; Lullorum pagos omnes lustrasse, residuos Ethnicos Christianis addidisse, innumeris Matrimonium legitime ineuntibus adfuisse, Neophytos omnes, ab tot annis Confessoriorum copiam non habentes, Quichox & Tonocotanz linguæ beneficio, expiâsse; Kakanè loquentes, per interpretem procurasse. Nec cæterorum Sociorum inferioris notæ facinora erant, per totam Tucumaniam infestissima dæmoni arma circumferentium.

**CAPUT
XXI.**
Stephanus
Paës Socios
Tucumanie
& Paraguarie
inspicit.

1602.

*Tucumania
Urbes visitat
Visitatori.*

*Præsertim
Tucumania
Metropolis.*

*De modo con-
tinuandarum
Missionum.*

*Socii Paraguarie revo-
cantur.*

DUM sic ferrent omnia, Stephanus Paës, vir inter nostros summis par, post inspectam cum Vicaria Generalis potestate Peruviam, in Tucumaniam penetrans, Socios hinc inde sparsos Saltam convocat: quibuscum, initis conscientiarum rationibus, in commune consultat, num Societatis Instituto congruum foret, Tucumaniz, Paraguarizque missionem eo modo, quo hætenus instituta fuerat, continuare: nam multi graves viri censebant perpetuas has excursions, sine recurso aliquo ad Collegia, & extra Provincialium aspectum, non esse Societati conducibiles. Quod dum agitent, fasciculi litterarum ab omnibus ferme Tucumaniz urbibus missi aperiuntur, quibus Magistratus significabant, rumorem increbuisse, incredibili Ordinum omnium mœrore, Socios omnes in Peruviam ab ipso Visitatore retrahendos, rogabantque per Sacra omnia, ne tantum malum suis urbibus crearet. Sed præ cæteris, Sancti Jacobi urbs, Tucumaniz caput, ut dignitate, sic Patrum desiderio, per accuratiores litteras expresso, excelluit: nam, aiebat, si Societas abiret, vereri se, ne Cælum, quasi Lotho in tutum recepto, urbem suam incendio destinaret: deviaturos se, si columna ignea, quam viæ ducem in deserta solitudine hætenus sequuti fuerant, abs se auferretur: addebant, Indorum ab Sociis baptizatorum in Fide constantiam ab unis iisdem, post Deum, pendere: si desererentur, in pristinos errores relapsuros: & alia hujusmodi multa, quibus per motus Visitator, non jam de deserenda missione, sed de modo continuandæ cum nostro Instituto congruente, donec Generalis Præpositus moneretur, actitavit; & habito Patrum consulto, sanxit, ut singulis annis Socii per Tucumaniam sparsi, in aliquam urbem convenientes, quatuor mensium spatio non interrupto, ad normam Collegiorum viverent; reliquos menses excursionibus Apostolicis dedicarent: conservatis interim domibus nostris in urbibus erectis in spem fundandæ, quod agitabatur, Provincia. Cùm verò de Paraguarie ageretur, nullo modo adduci potuit Stephanus Paës, ut Socii in ea remanerent. Nam cùm Assumptionis urbs sepringentis leucis Limâ distet, & Guairania nongentis, fieri non poterat, ut eò se Peruani Provincialis cura extenderet: congruentius itaque ipsi visum, si ea Regio, Brasiliæ obversa, Brasiliis Patribus colenda traderetur. His in hunc modum ordinatis, cum Didaco Torres, socio suo, in procuratorem Romam pro Peruana Provincia iturum electo, dimissis prius cum responsis litterarum ad urbium Magistratus Patribus, Limam, Proregis sedem, contendit. At Socii Tucumaniz urbibus postliminiò redditi, tantâ omnium Ordinum aggratulatione excepti sunt, quantam exprimere calamus non sufficit. Ne verò ab inspectorum arbitrio impeterum pendèrent, pleræque Civitates, litteris ad Societatis Generalem Præpositum missis, sedium perpetuitatem postulavere.

**CAPUT
XXII.**
Assumptio-
nis urbs
egerimè
fert Socio-
rum disces-
sum.

NON eadem erat Paraguariz facies: nam ubi Litteræ Visitatoris, Socios inde revocantis, per Assumptionis urbem divulgatæ sunt, immensum quantum omnis generis homines indoluere, Patres suos, atque unicos æternæ vitæ duces, ex insperato sibi eripi conquirentes. Alii acrius agebant, palam jactantes, malè com-

pensari